

була проста неуважність в запам'ятовуванні відвіданих студентами міст (часто не могли згадати відвідані містечка Криму чи Карпат).

Нам також було цікаво дізнатися про найбільш відвідувані місця у містах і саме тому сформувавши наступне питання (дев'яте) «*Що для вас найбільш цікаве при відвідуванні міст?*». Найбільш цікавим у відвідуванні міст була архітектура (42 %) та природні об'єкти (40 %), а також місцева їжа та напої (12 %).

Десяте питання було сформульовано наступним чином «*Напишіть 5 об'єктів, які Вам сподобалися в подорожах українськими містами*». Серед відповідей найчастіше домінували наступні об'єкти: оперні театри Одеси і Львова, фортеці Хотина, Кам'янець-Подільська та Білгород-Дністровська, різноманітні музеї, собори та церкви переважно Києва та Львова, парки в Києві, Харкові та Умані.

На одинадцяте питання «*Що вам найбільше заважає подорожувати містами*» студенти відповіли досить очікувано: 36 % брак фінансів і 29 % брак часу.

Дванадцяте питання звучало наступним чином «*Які міста України Ви хотіли б відвідати в подальшому (напишіть ТОП-5 міст)?*». Найбільшу привабливими у подальших відвідуваннях так само залишається група великих міст (згадувалися понад 20 раз): Львів, Одеса, Чернівці, Харків, Вінниця, Сімферополь, Тернопіль, Полтава, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Запоріжжя і Дніпро. Варто також згадати і групу менших за чисельністю міст (понад 10 згадувань): Умань, Канів, Трускавець та Прип'ять.

Деякі результати можуть бути корисними для міських адміністрацій в контексті подальших розробок стратегія брендингу тих чи інших міст. Дані є актуальними для туроператорів та туристичних фірм, які займаються організацією та продажем турів по Україні, з позиції ще більшого залучення категорії студентів до своїх «клієнтських лав».

Ю.В. Гріневич

*Херсонський державний університет,
sashagrinevich1011@gmail.com*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГО БЕЗПЕЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ, ВІДНОВЛЕННЯ ТА ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ТА ЕКОСИСТЕМ

Стратегічна мета відродження і підтримання сприятливого гідрологічного стану річок та заходи боротьби із шкідливою дією вод – поліпшення загального екологічного стану водних об'єктів басейну р. Південний Буг, що забезпечить стійке функціонування природних екосистем і гармонійний розвиток господарських комплексів у його басейні.

Раціональне використання і відновлення водних ресурсів та екосистем передбачає повсюдне впровадження політики екологічно безпечного поводження в басейнах водних об'єктів, зокрема [3]:

- зменшення антропогенного навантаження на водні об'єкти;
- досягнення екологічно безпечного використання водних об'єктів і водних ресурсів для задоволення господарських потреб суспільства;
- забезпечення екологічно стійкого функціонування водного об'єкта як елемента природного середовища із збереженням властивості водних екосистем відновлювати якість води;
- створення ефективної структури управління і механізмів економічного регулювання охорони та використання водних ресурсів.

Для поетапного виконання зазначених цілей необхідно здійснити комплекс заходів за такими пріоритетними напрямками: охорона поверхневих і підземних вод від забруднення; екологічно безпечне використання водних ресурсів; відродження і підтримання сприятливого гідрологічного стану річок та заходи боротьби із шкідливою дією вод; удосконалення системи управління охороною та використанням водних ресурсів; зменшення впливу радіоактивного забруднення.

Стратегічною метою охорони поверхневих і підземних вод від забруднення є досягнення екологічно безпечного використання водних ресурсів [4]. Це гарантуватиме екологічну безпеку водних об'єктів, врівноважить шкідливий вплив на водні ресурси і забезпечить здатність їх до самоочищення та самовідтворення, буде досягнуто такі цілі:

- зниження вмісту у водних об'єктах біогенних речовин, нафтопродуктів, пестицидів, іонів важких металів, радіонуклідів та інших шкідливих речовин;
- припинення засмічення водних об'єктів;
- удосконалення нормативно-правової та еколого-економічної бази з метою поліпшення якісного стану водних об'єктів;
- удосконалення системи обліку, моніторингу та контролю за забрудненням поверхневих і підземних вод, розроблення та введення в дію системи ідентифікації та інструментального контролю за всіма стаціонарними джерелами забруднення поверхневих вод із створенням відповідної інформаційної бази даних.

Стратегічною метою екологічно безпечного використання водних ресурсів є забезпечення у процесі використання водних ресурсів пріоритету природоохоронних функцій над господарськими, раціональне використання поверхневих та підземних вод, широке впровадження водозберігаючих технологій у всіх галузях народного господарства [3, 5]. Це може бути досягнуто за рахунок:

- скорочення обсягів водоспоживання і водовідведення з впровадженням інтенсивного способу ведення водного господарства;
- зменшення витрат води і скидання забруднених стічних вод за рахунок удосконалення технологічних процесів у металургійній, коксохімічній, гірничодобувній та інших галузях промисловості;
- скорочення використання питної води промисловістю за рахунок використання мінералізованих підземних і шахтних вод;

- використання в промисловості оборотної і повторно використовуваної води на рівні 97 – 97,5 % загального обсягу води, що споживається промисловими підприємствами.

До основних цілей еколого безпечного водокористування в басейні р. Південний Буг можна віднести [2]:

- відновлення річок шляхом створення водоохоронних зон та прибережних смуг, розчищення та упорядкування їх поряд з відповідними заходами щодо водовідведення в їх водозбірних басейнах;

- поліпшення гідрологічного, морфологічного і гідрохімічного режиму водойм та водотоків з метою створення умов для збалансованого розвитку біоти та сталого використання її людиною;

- сприяння збільшенню видового різноманіття тваринного світу та рослинності у водних об'єктах;

- формування таких властивостей русла річок, берегів і прибережних смуг та зон, які забезпечать можливість розвитку біоценозів, що саморегулюються;

- збереження водовідтворювальної здатності ландшафтів, оптимізація їх структури та забезпечення екологічної рівноваги природних процесів шляхом досягнення оптимального співвідношення угідь різних типів у водозбірних басейнах річок.

Для досягнення намічених цілей удосконалення водокористування в басейні р. Південний Буг необхідно [1]:

- створити та упорядкувати водоохоронні зони і прибережні смуги;
- підтримувати встановлений режим на територіях водоохоронних зон та прибережних смуг;

- відновлювати і підтримувати сприятливий гідрологічний режим та санітарний стан річок;

- здійснювати берегоукріплення;

- запобігати шкідливій дії вод (будівництво гідротехнічних споруд, захисних дамб тощо);

- розробити і впровадити нормативи забезпечення водності річок та інших водних об'єктів та їх екологічно безпечного водокористування;

- розробити і впровадити критерії безпечно допустимого рівня антропогенних навантажень та прогнозу стану водних об'єктів;

- завершити екологічну паспортизацію малих річок та інших водних об'єктів;

- удосконалити систему моніторингу та контролю за станом водних об'єктів, водоохоронних зон та прибережних смуг, зон санітарної охорони тощо.

Література:

1. Магась Н.І. Геоекологічний стан басейну річки Південний Буг в межах Миколаївської області: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та студентів (17-18 квітня 2012 р., Київ) / Екологічна безпека держави. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2012. – С. 93.
2. Офіційний сайт Південно-Бузького басейнового управління водних ресурсів (Південно-Бузьке БУВР) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://www.vodhoz.com.ua>.

3. Топчієв О.Г. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля : навч. посіб. / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 348 с.
4. Топчієв О.Г. Концепція довкілля – сучасний напрям інтеграції природничо- та суспільно-географічних досліджень / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська // Український географічний журнал. – 2017. – № 3. – С. 64–70.
5. Malchykova D.S. Environmental protection and spatial planning of econet strategies in regions with high level of anthropogenic transformation of geosystems / D.S. Malchykova, A.A. Ponomareva, R.S. Molikeyvych // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки. – Херсон, 2015. – № 2. – С. 92-107.

І.В. Гукалова

*Інститут географії НАН України,
iryna.gukalova@gmail.com*

НЕМОНЕТАРНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬНОГО ПОСТУПУ

Як відомо, у багатьох країнах у дослідженнях якості життя населення використовуються не тільки монетарні критерії (рівень доходів, витрат, заощаджень тощо), але й численні немонетарні оцінки. Останні спираються, крім іншого, на виявлення різного роду суб'єктивних та об'єктивних депривацій (позбавлень чи обмежень), які є перешкодами на шляху підтримання населенням притаманних йому способу та умов життя.

Доцільність таких оцінок актуалізується невирішеністю в Україні та окремих її регіонах багатьох інфраструктурних питань, з якими пов'язане повсякденне життя людей, а також імплементацією концепції інклюзивного збалансованого розвитку (*англ. inclusive sustainable development*), яка орієнтує політиків і дослідників на пошук можливостей доступу якомога більшої кількості людей до різноманітних ресурсів, у т.ч. ресурсів простору. В свою чергу, просторовий підхід в оцінці депривацій дозволяє вивчати реальні умови життя не тільки вразливих (в плані фізичного стану) чи позбавлених (внаслідок впливу різного роду факторів) верств, але й населення загалом, включаючи найбільш забезпечених, економічно активних, фізично здорових осіб тощо.

Для коректного розуміння того, що таке інклюзія, слід дивитися не тільки на практики поведінки і фізичний стан людей, які дозволяють їм бути більш або менш включеними у суспільство, а на умови життя, точніше середовище, яке може ці практики включати чи виключати. Більше 10 років тому Держкомстат України започаткував обстеження умов життя домогосподарств, де респондентам було запропоновано визначитися з ознаками умов життя, які вони вважають прямими характеристиками бідності у своїй місцевості у даний час і від яких вони найбільше потерпають. Після опрацювання відповідей були обрані найвагоміші ознаки позбавлень, які перешкоджають нормальній життєдіяльності населення,